

روانسازی تجارت

بخش سوم

از: روبن ریکوپرو دبیرکل آنکتاد

تجارت را عنوان نموده و سپس پیشنهادهای در زمینه چگونگی استفاده از روانسازی به عنوان ابزاری برای توسعه ارایه خواهیم داد.

روانسازی و اطلاعات

در سال ۲۰۰۳ سازمان ملل اجلاسی از سران کشورهای جهان درباره جامعه اطلاعاتی تشکیل خواهد داد. اطلاعات و دانش، محور اساسی هر نوع حرفه‌ای در دنیای امروز می‌باشد و منابع قابل دستیابی در این حوزه متعدد می‌باشند. نباید فراموش کرد که روش‌ها و تشریفات اداری و تجاری نسل اول آنچه که امروز جمع‌آوری، پردازش، انباشت و تبادل اطلاعات نامیده می‌شود، می‌باشد.

روانسازی تجارت مقوله‌ایست که باید در چهارچوب اطلاعات و تکنولوژی اطلاعات بررسی شود. هدف آن از میان برداشتن موانع و تسهیل مکانیزم‌های تجارت بصورت همزمان می‌باشد. به عبارت دیگر، هدف از ایجاد تسهیلات دست‌یابی به کنترل بهتر و کنترل بهتر به منظور مدیریت بهتر می‌باشد. هدف سیستم ASYCUDA در رابطه با ترخیص کالا از گمرک و پروژه ACIS در پیگیری این کالاها که توسط UNCTAD طراحی شده است هر دو همین می‌باشد. این دو سیستم نه تنها به توسعه و اشاعه مهارت‌های مربوط به تکنولوژی جدید کمک می‌کند بلکه در اصلاح مراحل و تشریفات اداری نیز عامل کلیدی منظور می‌گردد. در بسیاری از کشورها ASYCUDA ابزار اصلی اصلاحات و مدرنیزه کردن گمرکات می‌باشد. این سیستم به افزایش درآمد ملی کمک کرده و در ایجاد شرایط لازم برای رشد تجارت بر مبنای شفافیت، هماهنگی و

اقتصادی سازمان ملل برای اروپا به منظور چاره‌اندیشی جهت برون‌رفت از این مشکلات و گسترش مزایای تجارت آزاد و با اتکا به تجارب ارزنده خود در زمینه روانسازی تجارت، گردهمایی ماهه سال ۲۰۰۲ میلادی را برپا نمود تا فضایی مناسب و بی‌طرف برای تصمیم‌گیران بخش خصوصی و عمومی به وجود آید. تشکلهای و شرکت‌های علاقمند به امر روانسازی تجارت از نقاط مختلف جهان گردهم آمدند تا نظرات و ملاحظات عملی خود را در زمینه روانسازی تجارت در محیط جدید جهانی مطرح نمایند.

روانسازی تجارت در کشورهای در حال توسعه

وقتی به مفهوم روانسازی تجارت بیان‌دیشیم خواه‌ناخواه فکر ما متوجه زمان‌های هدر شده در کاغذبازی‌های اداری و تشریفات اضافی جریان بین‌المللی کالا می‌شود. طبیعی است که فکر از میان برداشتن اینگونه موانع ذهن را به خود مشغول کند. آگاهی از اینگونه مسایل موجب شد تا کشورهای پیشرفته برای ارزیابی نظام جهانی تجارت بین‌المللی چاره‌جویی نمایند. پیشرفت‌های حاصله در این راستا موجب پیدایش این نقطه‌نظر گردید که امکان ثبت، دسته‌بندی، اندازه‌گیری و نمایش جریان تجارت جهانی بدون نیاز به مطیع کردن مراحل وجود دارد. ولی چنین اقداماتی در کشورهای در حال توسعه، اکنون مقطعی و ناکافی می‌باشد و الزام بوجود آوردن فضایی مناسب برای اصلاحات ساختاری منجمله مدیریت بهتر جریان تجارت جهانی را نادیده می‌گیرد.

ابتدا جزییات چند موضوع خاص روانسازی

اشاره:

پیشرفت‌های چشمگیر تکنولوژی‌های جدید بیوسه جهان را کوچکتر از گذشته نشان می‌دهد. از طرف دیگر، عبور کالا و اطلاعات از مرز کشورها بسیار ساده‌تر از گذشته صورت می‌گیرد. اقدامات اتخاذ شده در زمینه روانسازی تجارت جهانی این امکان را افزایش می‌دهد که حرکت کالا بین کشورهای جهان و جریان اطلاعات تجاری سریع‌تر از گذشته ممکن گردد. روانسازی تجارت کمک می‌کند تا عامل رقابت‌پذیری بین فعالان تجارت جهانی تقویت گردد، فضای تجاری قابل اعتمادتری شکل گیرد و رشد اقتصاد جهانی و کاهش فقر قرین تحقق گردد.

فرآیند تجارت جهانی به شرطی که ساده، شفاف و کارا تعیین شود و در یک نظام باز و منسجم تجاری عمل نماید و با استانداردهای قابل اجرای تجارت جهانی همراه باشد، کیفیت و شرایط سرمایه‌گذاری و تجارت را بهبود خواهد بخشید. البته دستیابی به تمامی مزایای حاصل از روانسازی تجارت جهانی بدون حمایت اراده سیاسی کشورها میسر نمی‌گردد. کنفرانس بین‌المللی روانسازی تجارت که توسط "کمیسیون اقتصادی سازمان ملل برای اروپا" در روزهای ۲۹ و ۳۰ ماه مه سال ۲۰۰۲ میلادی تشکیل گردید، الزام به وجود اراده سیاسی جهت اعمال معیارهای روانسازی تجارت را روشن نمود.

به‌رغم نکات مثبت فوق، هر روز نگرانی‌های جدیدی در رابطه با بروز شکاف‌های فزاینده بین کشورهای مشتاق به فعالیت در تجارت جهانی به خصوص بین کشورهای توسعه‌یافته از یک طرف و کشورهای در حال رشد و یا در مرحله گذار از طرف دیگر، عنوان می‌گردد. کمیسیون

ساده‌سازی مراحل کاری در مرزها کمک می‌نماید.

روانسازی و محیط آن

روانسازی تجارت را نمی‌توان به صرف کنترل مراحل اجرایی محدود نمود زیرا در چنین صورتی علاوه بر ایجاد محدودیت احتمالاً آنرا با شکست مواجه می‌نمود. عوامل ماورا روش‌های گمرکی عملاً موانع مهمی برای تجارت محسوب می‌گردند. در میان اینگونه عوامل می‌توان به وجود مقررات ضدتوقیف در دو طرف مرزها، مشخصات غیر همگون وسایط نقلیه، روش‌های غیر کارا در پایانه‌ها و یا محدودیت در تبادل اطلاعات اشاره نمود.

اکنون روشن شده است که فقط برخورد سیستماتیک با این مسایل می‌تواند شرایطی را به وجود آورد که هزینه‌های معاملات کاهش یابد و سرعت جریان کالا افزایش یابد. حمل و نقل و خدمات پشتوانه تجارت بین‌المللی که ما در UNCTAD با نام متعارف زیرساختار تجارت می‌شناسیم، در واقع یک کل واحد است.

وسایل لازم برای روانسازی

اجرای نمودن روانسازی تجارت مستلزم وجود محیطی مناسب از نظر فرهنگی، نهادی و تکنولوژیکی می‌باشد. زمینه مناسب قبول روانسازی تجارت در کشورهای صنعتی بطور اتفاقی پیش نیامد بلکه از وجود کارکنان آموزش دیده با حقوق و مزایای کافی که روش‌های مناسب کاری را پس از آزمایش‌های لازم همراه با ایجاد زیرساخت و انبارداری جدید و کارا و تکنولوژی‌های پیشرفته و در حال بهبود را اتخاذ می‌نمودند، بهره جسته است. بدیهی است برای حصول این نتایج زمان، سعی و منابع قابل توجهی بکار رفته است. در نهایت کشورهای در حال توسعه نیز منابع قابل ملاحظه‌ای به انضمام زمان کافی جهت رسیدن به سطح مشابهی دارند.

بدین ترتیب، اتحادیه اروپا که تاکنون به پیشرفت‌های چشم‌گیری در زمینه روانسازی تجارت دست یافته است ۲۶۰ میلیون یورو در چهارچوب برنامه گمرکات ۲۰۰۰ سرمایه‌گذاری نموده است. این برنامه که در سال ۱۹۹۶ شروع شده، به احتمال قوی تا سال ۲۰۰۷ ادامه خواهد داشت.

مقررات روانسازی تجارت

اگر اجرای روانسازی تجارت کاری همچنان مستلزم صرف وقت و منابع است، مشکلات حاصل از گسترش مقررات چندجانبه در این زمینه را می‌توان تصور نمود.

برای مثال در ۲۳ آوریل ۲۰۰۱ کشورهای کانادا و کاستاریکا موافقت‌نامه‌ای بنام قرارداد تجارت آزاد امضا نمودند که نه تنها شامل مواردی در مورد تشریفات گمرکی در زمینه تجارت کالا می‌شد بلکه یک بخش کامل در زمینه روانسازی تجارت را شامل می‌شد. به نظر می‌رسد عقد چنین قراردادی یک نوع نوآوری در موافقت‌نامه‌های تجارت بین‌المللی بوده که تبعات خوبی در آینده خواهد داشت. این قرارداد از طرفی کشورهای عضو G7 و از طرفی دیگر، کشورهای در حال توسعه را شامل می‌شود. با چنین قراردادی هر دو کشور متعهد می‌گردند که بیشتر موضوعات روانسازی تجارت را که هم اکنون مورد بحث جامعه بین‌المللی است به پیش ببرند. ترکیب این دو عامل این موافقت‌نامه دو جامعه را موافقت‌نامه‌ای نمونه قلمداد کرده است. متن این قرارداد در واقع بیکاری فنی و برنامه‌کاری مشترک را با قصد برقراری فرایندی مشترک از اجرای قرارداد دوجانبه را پیش بینی نموده است. بعلاوه تعهدات طرفین قانوناً قابل اجرا بوده چون از یک قرارداد امضا شده می‌باشند. این قرارداد حاوی معیار اساسی و جدید از همکاری ارایه می‌دهد که بسیاری از کشورهای در حال توسعه می‌توانند از طریق عقد موافقت‌نامه‌های دوجانبه و چند جانبه با

کشورهای توسعه یافته بهره جویند. بطوری که در گزارش سابقه ارایه شده به UNBCE در کنفرانس بین‌المللی روانسازی تجارت در ماه ۲۰۰۲ اشاره شده "به نظر می‌رسد حق تقدم‌های روانسازی تجارت تغییر کرده باشد. آنچه که امروز مورد نیاز است، روش دوگانه‌ایست که بر هماهنگ کردن و اجرای استانداردهای موجود متمرکز باشد." بنظر ضروری می‌رسد که سازمان‌های متولی روانسازی تجارت طرز تلقی خود را نسبت به مسایل روانسازی تجارت کاملاً دگرگون نمایند و دولت‌ها و محافل تجاری نیز حمایت و تعهدات خود را با این موضوع بهبود بخشند.

در خاتمه علاقمندم پیشنهادی جهت تعریف مجدد نقش سازمان‌های بین‌المللی در ادامه کمک‌های فنی در زمینه روانسازی تجارت ارایه نمایم. اجرای معیارهای روانسازی تجارت مستلزم ایجاد هماهنگی نزدیک بین تمامی فعالان تجارت بین‌المللی در سطوح مختلف ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی می‌باشد. شاید بی‌مورد نباشد که در زمینه روانسازی تجارت مدل‌های جدیدی از همکاری را متصور شد.

شکل جدیدی از همکاری می‌تواند تشکیل گروه‌های خاصی برای روانسازی تجارت، برنامه‌های آموزشی، ساختارهای ایجاد ظرفیت و سیستم‌های تبادل اطلاعات در کشورهای در حال توسعه باشد. قدم اول برداشته شده است: در آوریل سال ۲۰۰۲ بنا به درخواست کمیته عالی برنامه‌ها، اولین کمیته هماهنگی موسسات وابسته به سازمان ملل دخیل در روانسازی تجارت توسط آنکتاد تشکیل گردید. در خلال برگزاری این کمیته موافقت گردید نسبت به ایجاد یک شبکه هماهنگی بین سازمان‌های بین‌المللی اقدام گردد. قدم بعدی می‌تواند شامل سایر موسسات خارج از نظام سازمان ملل باشد که می‌توانند سهمی در فعالیت‌های روانسازی تجارت بین‌المللی داشته باشند.

